

General Kemal Balıkesir'in Kuva-yı Milliye ve İstiklâl Savaşı Hatıraları

Hazırlayan: Merve Üner

İstanbul, Post Yayınları, 2020, 144 Sayfa, ISBN: 978-605-7682-31-4

Hümeyra TÜFEKÇİ*

Haziran 2020'de ilk basımını yapan “*General Kemal Balıkesir'in Kuva-yı Milliye ve İstiklâl Savaşı Hatıraları*” isimli eser Merve Üner tarafından yayına hazırlanarak Post Yayınevi'nden basılmıştır. Eser önsöz, giriş, iki bölüm ve ekler kısmından oluşmaktadır ve 144 sayfadır. Türkiye'nin yakın siyasi tarihine ışık tutan eser, dönemin siyasi olaylarını bizzat yaşayarak gözlemleme imkânı bulan Kemal Balıkesir tarafından kaleme alınan hatıralardan oluşmaktadır. Bu hatırat dönemin siyasi ve askeri olaylarını yansıtmakla beraber aralarda aktardığı sosyal yaşam, ailelerin ve farklı etnik grupların birbirleri ile olan ilişkilerinden de sıkça söz etmesiyle sosyal tarih okuması da yapmamıza olanak verir. Dönemin güncel şartlarında süren mücadele ve savaş döneminde halkın yaşamı, çektiği sıkıntılar ve Kuva-yı Milliye'nin nasıl bir direnişle vücuda geldiğini göstermektedir. Kuva-yı Milliye'nin

*Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, humeyratufekci@yahoo.com

Anadolu'da özellikle Yunanlılara karşı verdiği mücadelede aktif rol oynayan Kemal Balıkesir'in gözünden direnişin tarihine ve zafere giden yolda verilen emeklere şahit olmamızı sağlar. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndan yenik olarak çıkmasıyla uzun zamandır ölmesi beklenen hasta adam dağılmış ve galip devletler aralarında toprakları paylaşım savaşına girmiştir. Başkent işgal altında ve tüm yurttaki artan baskı ve çaresizlik havası artarken millet kendi içerisinde oluşturduğu mücadele ruhuyla bu durumu kırmayı başarmıştır. Halkın silah altına girerek oluşturduğu ve Kemal Balıkesir gibi subayların da rütbelerini bırakarak girdiği bu mücadelenin adı Kuva-yı Milleye'dir. Milli Mücadele'nin zaferle sonuçlanmasında Kemal Balıkesir gibi pek çok subay ve vatanperver insan aktif rol oynamış ve savaşın bitimiyle beraber Kemal Balıkesir uzun yıllar hizmet ettiği askerlik görevine devam etmiştir.

Eser giriş kısmında Kemal Balıkesir'in doğum yerinden, ailesinden, soyunun nereden geldiğinden, eğitim ve şahsi hayatından bilgiler vererek okuyucuyu Balıkesir ile tanıştırıyor. Giriş kısmının ilerleyen sayfalarında Balıkesir'in neden böyle bir hatırat kaleme aldığından ve hatıralarının ne zaman yayınlandığından bahsediyor. Kemal Balıkesir hatıralarını yazmaya emekliye ayrıldıktan sonra, 1945 yılında yazmaya başlamıştır. Onun hatıratından anlaşıldığına göre eski Kuva-yı Milliye'den arkadaşları onu bu yönde teşvik etmişlerdir.

Birinci bölüm, "*İstiklal Savaşı Devreleri*" başlığı altında ele alınmıştır. Kendisi de burada yukarıda da bahsi geçtiği üzere hatıratı neden yazdığından ve yayınladığından kısaca bahseder. Ceddi hakkında tespit ve takip edebildiği kadar bilgi verir. İstanbul'un o dönemki vaziyetine kısaca değinen Balıkesir, Çanakkale Muharebesi'nden ve daha sonrasında gittiği yerlerden bahseder. Kemal Balıkesir, Balıkesir, Soma, Bakırköyü ve Bergama'da Yunanlılar ile mücadeleler vermiştir. Gittiği yerlerdeki Türk halkının umutsuzluğundan, Yunanlıların girdiği yerlerde Türk halkına yaptığı zulüm, tecavüz ve katliamdan bahseder. Ayrıca Rumların sevincine ve Ermenilerin onlara yardımına da değinir. Ortaya koyduğu bu tablo Türk halkının içine düştüğü vahim durumu ve yalnızlık halini gözler önüne serer. Balıkesir ve Kuva-yı Milliye askerleri gittikleri yerlerde halka umut ve cesaret vererek silah altına girmelerine ve mücadeleye katılmalarına destek olmuşlardır. Bergama'daki baskın sırasında ihanete uğrayarak İzmir'de hapisaneyeye düşen Balıkesir, buradan kaçışını ve daha sonra İngilizler ile masada müzakereye oturmasını anlatır. Tüm buralarda okuyucunun kafasında canlanan bir imaj vardır. Balıkesir'in kendi şahsında, Kuva-yı Milliye'de ve halkta ne pahasına olursa olsun bir direniş ruhu, kararlılık göze çarpmaktadır. Balıkesir'in hatıratı dönemin şartlarını ve olaylarını yansıtmalarının yanı sıra Milli Mücadele ruhunu farklı açılardan okuyucuya sunması bakımından önemlidir.

İkinci ve son bölüm "*Birinci ve İkinci İnönü Muharebeleri, Ethem Harekâtı ve Sakarya Muharebesi Safhası*" başlığı altında alt bölümlere ayrılmıştır. İkinci bölüm Mustafa Kemal Atatürk ile olan tanışıklığı ve aralarında hâsıl olan muhabbetle başlamaktadır. Kısaca böyle bir anlatımdan sonra I. İnönü Muharebesi'ne geçer. Muharebeden bahsederek birkaç alt başlıkta Çerkez Ethem meselesinin değişen seyrini okuyucuya aktarır. Daha sonra II. İnönü Savaşı ve Eskişehir Muharebelerini ele alır. Büyük

Taarruz'u da aktardıktan sonra birkaç kısa alt başlıkla toparlayarak İzmir'e giriş ve Aznavur Harekâtı ile kitabı sonlandırır.

Eserin iki ana başlık altında ele alınmasında iki temel farklılık göze çarpmaktadır. İlk kısım Kemal Balıkesir'in şahsi uhdesinde gerçekleşen, öncülük ettiği ve direkt olarak başrol oynadığı olayların nakli gibidir. İki ana başlıktan sonraki kısma geldiğimizde tanıdık isimler ve simalar ile karşılaşırken Kemal Balıkesir iyi bir asker olarak aktif bir isim ancak daha büyük bir işleyişin parçası ve yan rol olarak göze çarpmaktadır. Atatürk ve İnönü ve daha başkaca isimler ile olan diyaloglarını ve gözlemlerini biz bu bölüm altında okuyoruz. Ayrıca Balıkesir'in İnönü Muharebeleri ve Büyük Taarruz'da aldığı rolü ve savaşın işleyiş şartlarını tecrübeli bir askerden görme imkânı buluyoruz. Ekler kısmında Balıkesir'e dair pek çok bilgi görsel olarak eklenmiştir. Hatıratın son derece yalın bir dille kaleme alınması okuyucuya kolaylık sağlamıştır. Birkaç sefer bahsedilmekle beraber eserde İstanbul'un tutumuna çok az yer verildiğini görmekteyiz. Asıl anlatılmak istenen zafere giden yolda Balıkesir'in gözünden ve zihninde kalanlardan milletin ve Kuva-yı Milliye'nin verdiği mücadeledir. Tabii ki eserin Balıkesir emekli olduktan sonra ve geç bir tarihte yazılmasının izleri kitapta takip edilebilir. Olaylar tabii olarak detaylardan uzak, hatıradan ve belki de notlarda kalanlardan yazılmıştır. Ancak yine de eser döneme bizzat şahitlik etmiş bir askerin kaleme alması bakımından önemli bir kaynaktır.